

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

یاران امام به روایت اسناد ساواک

(کتاب چهل و چهارم)

آیت الله حاج شیخ بهاء الدین محلاتی

(جلد اول)

مرکز بررسی اسناد تاریخی وزارت اطلاعات

تهران، پاییز ۱۳۹۰

آیت‌الله حاج شیخ بهاء‌الدین محلاتی [تدوین مرکز بررسی اسناد تاریخی
وزارت اطلاعات]: تهران: وزارت اطلاعات، مرکز بررسی اسناد تاریخی،
۱۳۹۰. ۴۹۷ ص

۲ ج: نمونه: یاران امام به روایت اسناد ساواک ۴۴:

ج اول: ۵۵۰۰۰ ریال: ۰ - ۰۱۷ - ۱۴۹ - ۶۰۰ - ۹۷۸ ISBN:

شابک دوره: ۴ - ۰۱۹ - ۱۴۹ - ۶۰۰ - ۹۷۸ ISBN

جلد دوم: ۵۵۰۰۰ ریال (شابک) ۷ - ۰۱۸ - ۱۴۹ - ۶۰۰ - ۹۷۸ ISBN:

فیبا.

۱. محلاتی، بهاء‌الدین: ۱۲۷۵ - ۱۳۶۰ -- اسناد و مدارک ۲. روحانیت ایران --

فعالیت‌های سیاسی -- اسناد و مدارک ۳. ایران -- تاریخ - پهلوی، ۱۳۲۰ -

۱۳۵۷ -- جنبشهای اسلامی -- اسناد و مدارک.

۴. ایران -- تاریخ -- انقلاب اسلامی، ۱۳۷۵ -- روحانیت -- اسناد و مدارک:

۵. ایران، وزارت اطلاعات، اسناد ساواک ج ۴۴.

DSR / ۱۵۳۳/۴/۲۴ ج ۴۴ ۱۳۹۰

۹۵۵/۰۸۲۴۰۷۲۷

کتابخانه ملی / ۱۰۷۰۶۱۰

شناسنامه

عنوان: یاران امام به روایت اسناد ساواک

(کتاب چهل و چهارم)

آیت‌الله حاج شیخ بهاء‌الدین محلاتی (جلد اول)

ناشر: مرکز بررسی اسناد تاریخی وزارت اطلاعات

چاپ اول: پاییز ۱۳۹۰

شمارگان: ۱۵۰۰ نسخه

شابک: ۰ - ۰۱۷ - ۱۴۹ - ۶۰۰ - ۹۷۸ (جلد اول)

ISBN 978 - 600 - 149 - 017 - 0 (VOL.1)

شابک: ۴ - ۰۱۹ - ۱۴۹ - ۶۰۰ - ۹۷۸ (دوره ۲ جلدی)

ISBN 978 - 600 - 149 - 019 - 4 (2 VOL.SET)

<http://WWW.historydocuments.ir>

E - mail: Cihd @.historydocuments

صندوق پستی: ۴۷۳۵ - ۱۹۳۹۵

قیمت: ۵۵۰۰۰ ریال

همه حقوق محفوظ است

بخشی از سخنان امام خمینی (ره) در حضور مردم شیراز در

تاریخ ۲۱ فروردین ۱۳۴۳

سلام مرا به علمای شیراز خصوصاً آیت الله محلاتی برسانید و از طرف
من دست ایشان را ببوسید و بگویید: شما خیلی به رنج بودید؛ زندان رفتن شما
و اقدام شما فراموش نمی شود؛ سیزده روزی که در جایی: نظیر جای
چاقوکش ها به سر بردید، مورد نظری عصر - عجل الله تعالی فرجه - خواهد
بود...

(صحیفه امام خمینی - ج اول، ص ۲۷۳)

پیام تسلیت امام خمینی (ره) به مناسبت درگذشت آیت الله
جناب مستطاب حجة الاسلام آقای مجدالدین محلاتی دامت افاضاته
خبر تأسف انگیز و بسیار ناگوار رحلت آية الله محلاتی رضوان الله علیه
موجب تأثر گریه آن بزرگوار در طول زندگی پر برکت خود یکی از
اسطوره های روحانیت و یشتوانه های نهضت اسلامی بودند و در خدمت به
اسلام و مسلمین و پیشرفت انقلاب اسلامی پیشقدم و در رژیم منحط سابق
شاهد حبس و رنج و همچون سایر علمای اعلام متعهد مورد اهانت و در راه
اسلام و اهداف مقدس آن کوشا بودند. مع الاسف در این موقع که ایران احتیاج
به این شخصیت های مؤثر دارد، شاهد فقدان این شخصیت محترم شدیم.
اینجانب به جنابعالی و فامیل محترم و اهالی محترم فارس تسلیت عرض
نموده و سلامت و سعادت عموم مسلمین و فامیل محترم را خواستاریم.
والسلام علیکم ورحمة الله

روح الله الموسوی الخمينی - ۲۷ مرداد ۱۳۶۰

فهرست مطالب

سخن ناشر	هفت
مقدمه	نه
خاندان محلاتی شیراز	نه
ولادت	ده
تحصیلات	ده
بازگشت به شیراز	یازده
جلسات آموزشی برای فرهنگیان	دوازده
سفر حج	دوازده
ویژگیهای اخلاقی	سیزده
مبارزات و فعالیت های سیاسی	سیزده
ملی شدن صنعت نفت	چهارده
لایحه انجمن های ایالتی و ولایتی	شانزده
رفراندوم لوایح ششگانه	هفده
فاجعه حمله به مدرسه فیضیه	هجده
پانزده خرداد و بازداشت آیت الله محلاتی	نوزده
انعکاس بازداشت آیت الله محلاتی	بیست
زمزمه تبعید آیت الله محلاتی	بیست و یک
آزادی نسبی آیت الله محلاتی	بیست و سه
جشن آزادی	بیست و سه
حمایت از مبارزان	بیست و پنج
تبعید امام خمینی	بیست و شش
لایحه حمایت از خانواده	سی
جنگ شش روزه اعراب و اسرائیل	سی و یک
جشن های ۲۵۰۰ ساله	سی و دو

حمایت از امام خمینی	سی و چهار
نامه به مراجع تقلید	سی و شش
حمایت از شیعیان لبنان	سی و هشت
جشن هنر شیراز	سی و نه
شهادت حاج آقا مصطفی خمینی	چهل
چهارم شهدای قم	چهل و سه
کمک به شیعیان لبنان	چهل و چهار
واقعه ۲۹ بهمن تبریز	چهل و پنج
قیام مردم یزد	چهل و شش
تعطیلی جشن هنر شیراز	چهل و هفت
حمله به مسجد جامع شیراز	چهل و هفت
حمایت از قیام مردم اصفهان	چهل و نه
فاجعه سینما رکس آبادان	چهل و نه
اعلام عزای تعطیل عمومی	پنجاه
مخالفت با دولت شریف امامی	پنجاه و یک
اعلامیه تاریخی آیت الله محلاتی	پنجاه و دو
۱۷ شهریور ۵۷	پنجاه و سه
اعلامیه علیه دولت نظامی	پنجاه و چهار
تعطیلی و اعتصاب	پنجاه و چهار
اسناد ساواک	۱
فهرست اعلام	۴۷۱
عکس	۴۹۵

سخن ناشر

ایستادگی و مقاومت در برابر ظالمان، یورش بردن بر ستمگران و جباران و احقاق حق مظلومان از جمله وظائفی است که به عهده عالمان دینی نهاده شده است. امام سجاد علیه السلام در نامه‌ی معروف خود به محمد بن مسلم زُهری از فقها و عالمان شهر مدینه می‌فرماید: «گمان میر که خدا عذر تو را بپذیرد و از تقصیرت در گذرد؛ هیهات! هیهات! که چنین نخواهد بود. خدا در قرآن از علما پیمان گرفته است که دین خدا را بر مردمان آشکار کنند و پنهان مدارند و بدان که کوچکترین چیزی که تو پنهان کرده و سبک‌ترین چیزی که آن را تحمل کرده‌ای، این است که دل‌نگرانی ستمگر را بدل به آسودگی کرده‌ای و راه گمراهی را بر او آسان ساخته‌ای؛ و این کار با نزدیک شدن تو به او و پذیرفتن دعوت او صورت گرفته است... تعف العفول ص ۱۹۸». بر همین اساس و با الهام گرفتن از این فرامین بلند قرآنی و روایی است که همواره و در هر عصر و دوره‌ای فقیهان و عالمان برجسته در مقابل سرکشی و طغیان طاغوتیان قد علم کرده و بساط ستمگری آنان را برهم زده‌اند. آیت‌الله حاج شیخ بهاء الدین محلاتی شیرازی از این تبار است. او که از کودکی نظاره‌گر دلاوری‌ها و جهاد بی‌امان پدرش آیت‌الله حاج شیخ محمدجعفر محلاتی در مقابل جنایات و خودکامگی‌های استعمارگران انگلیسی بود، قدم در راه پدر نهاده و با تأسی به مکتب اهل بیت علیهم السلام به مبارزه و جهاد بی‌امان با حاکمان جور و تباهی پرداخت.

مجموعه‌ی اسنادی حاضر که در دو جلد تدوین گردیده نمایشگر گوشه‌ای از وقایع، رویدادها و جریاناتی است که با محوریت حضرت آیت‌الله محلاتی رخ داده است. دستگاه امنیتی رژیم پهلوی با بکارگیری تمامی روش‌ها و شگردهای اطلاعاتی ایشان را تحت مراقبت قرار داده و گزارش مجموعه اقدامات خود را که شامل تعقیب و مراقبت، شنود تلفن، احضار، دستگیری، زندان و... می‌باشد بایگانی نموده است.

بر واضح است که دستگاه عریض و طویل ساواک علیرغم به کارگیری تمام توان و امکانات خود نتوانسته به همه‌ی ابعاد و زوایای فعالیت ایشان دست یابد. جلد اول این مجموعه سیر مبارزات آیت‌الله محلاتی از اواسط سال ۱۳۳۷ ش تا پایان سال ۱۳۴۸ ش و جلد دوم از آغاز سال ۱۳۴۹ تا پیروزی انقلاب اسلامی را در بردارد. پیش از مطالعه کتاب ذکر چند نکته ضروری است:

۱- تمامی اسناد این کتاب برگرفته از پرونده‌های انفرادی آیت‌الله حاج شیخ بهاء‌الدین محلاتی در ساواک است.

۲- از بیشتر اسناد موجود در پرونده استفاده شده مگر سندهای تکراری و یا سندهایی که هم دستنویس بوده و هم تایپ شده که ترجیحاً سند تایپ شده آمده است.

۳- ترتیب قرارگرفتن اسناد براساس تاریخ‌گذاری سند است.

۴- در آغاز و انجام بسیاری از اسناد برخی علائم و رموز وجود دارد که عمده آنها عبارتند از: نظریه شنبه: نظریه منبع نفوذی و گزارشگری است که از طریق مشاهده مستقیم یا از راههای دیگر ارائه شده است.

نظریه یکشنبه: نظریه رهبر عملیات است که پس از گزارش منبع، آن را تأیید یا تحلیل می‌کند.

نظریه دوشنبه: نظریه رئیس دایره عملیات است.

نظریه سه شنبه: نظریه امنیت داخلی است.

نظریه چهارشنبه: نظریه رئیس سازمان اطلاعات و امنیت است.

کدهای زیرین هم اسم رمز ساواکهای مراکز استانها است.

۱ هـ (ساواک گیلان)، ۲ هـ (ساواک مازندران)، ۳ هـ (ساواک آذربایجان شرقی)، ۴ هـ (ساواک آذربایجان غربی)، ۵ هـ (ساواک کرمانشاه)، ۶ هـ (ساواک خوزستان)، ۷ هـ (ساواک فارس)، ۸ هـ (ساواک کرمان)، ۹ هـ (ساواک خراسان)، ۱۰ هـ (ساواک اصفهان)، ۱۱ هـ (ساواک سیستان و بلوچستان)، ۱۲ هـ (ساواک بوشهر)، ۱۳ هـ (ساواک همدان)، ۱۴ هـ (ساواک سمنان)، ۱۵ هـ (ساواک لرستان)، ۱۶ هـ (ساواک بوشهر)، ۱۷ هـ (ساواک هرمزگان)، ۱۸ هـ (ساواک کهکیلویه و بویراحمد)، ۱۹ هـ (ساواک چهارمحال بختیاری)، ۲۰ هـ (ساواک تهران)، ۲۱ هـ (ساواک قم)، ۲۲ هـ (ساواک اراک)، ۲۳ هـ (ساواک قزوین)، ۲۴ هـ (ساواک ایلام)، ۲۵ هـ (ساواک زنجان)، ۲۶ هـ (ساواک یزد) بوده‌اند.

مرکز بررسی اسناد تاریخی وزارت اطلاعات

مقدمه

خاندان محلاتی شیراز
خاندان محلاتی شیراز بالغ بر سیصد سال است که سابقه روحانیت و فقاہت دارد. اصل این خانواده که جمعی از علما و فقہای بزرگ شیراز را تشکیل داده‌اند، شوشتری بوده که از شوشتر به محلات و از آنجا به شیراز نقل مکان نموده‌اند. این خانواده چندین نسل بلا انقطاع از علما و پیشوایان دینی بوده و حتی برخی از آنان به مقام عالی اجتهاد و مرجعیت نیز نائل آمده بودند و با آن که هریک از آنان در نبوغ و استعداد سرآمد عصر خود بوده‌اند ولی هیچگاه از حکام جور و اعوان ظلمه نبوده و روحانیت و قداست خاندان خود را حفظ نمودند.^(۱)

آیة‌الله حاج شیخ بهاء‌الدین محلاتی در چنین خاندانی قدم به عرصه وجود نهاد. پدرش آیة‌الله شیخ محمدجعفر محلاتی از علمای مجاهد و ضد استعمار بود که پس از شهادت رئیس علی دلواری در ذی قعدة ۱۳۳۳ هـ در مراسم ختم وی فتوای جهاد علیه نیروهای انگلیسی را صادر کرد، که در همه مساجد شیراز خوانده شد. بی‌درنگ صدها داوطلب آمادگی خود را برای رفتن به جبهه‌های نبرد و کمک به دلیران تنگستانی اعلام کردند. آنها پس از چند روز تمرین و آمادگی نظامی در یک گروه هفتصد نفری که در رأس آنان شیخ جعفر محلاتی قرار داشت در روز ۹ ذی‌قعدة ۱۳۳۳ هـ شیراز را به قصد برازجان ترک کردند و در راه کازرون نیز عده‌ای دیگر به آنان پیوستند.

نیروهای انگلیسی که از شرکت روزافزون مجاهدان در جبهه‌های نبرد اطلاع یافتند، تصمیم گرفتند

پیش از درگیری بوشهر را تخلیه کرده و حکومت آن را به یکی از ایرانیان وابسته واگذار کنند و بدین ترتیب بهانه جنگ را از مجاهدان بگیرند. لذا آنان بوشهر را تخلیه کرده و در چند فرسخی شهر اردو زدند. اما شیخ جعفر محلاتی و همه مجاهدان تنگستانی شرط متارکه جنگ و بازگشت را تخلیه کامل بوشهر و نواحی آن، از نیروهای انگلیسی می‌دانستند. لذا حدود ده ماه در برازجان اقامت کردند. با پایمردی آنان نیروهای انگلیسی به طور کامل بوشهر را ترک کرده و آیت‌الله محلاتی نیز پس از ده ماه به شیراز بازگشت.^(۱)

چند سال بعد که رضاخان به قدرت رسید و پایه‌های سلطنت استبدادی خود را تحکیم نمود چند بار به فارس رفت و درخواست کرد تا با آیت‌الله محلاتی دیدار و ملاقات نماید اما وی حاضر به دیدار با او نشد و این امر موجب محبوبیت بیشتر وی در میان مردم گردید.^(۲)

ولادت

آیت‌الله حاج شیخ بهاء‌الدین محلاتی در آذر ۱۲۷۵ هـ ش برابر با رجب ۱۳۱۴ هـ ق در شهر مقدس نجف به دنیا آمد. هنوز چند بهاری از عمرش سپری نشده بود که مادرش به بیماری مبتلا شده و دور از خانواده و دیار خویش از دنیا رفت. پدرش آقا شیخ جعفر به خاطر بی‌فروغ شدن کاشانه‌اش بیش از این نتوانست در نجف بماند، در حالی که پسرش شش ساله بود شهر مقدس نجف را به قصد شیراز ترک نمود. ولی برای این که گرد و غبار یتیمی بر سر و صورت فرزندانش ننشاند و کمتر نبود مادر و مهر او را حس نمایند، با خواهر همرش ازدواج و بار دیگر کانون خانواده خویش را گرم نمود.

تحصیلات

بهاء‌الدین در مدرسه شریعت^(۳) شیراز که به سبک مدارس جدید تأسیس شده بود، با لباس روحانی به تحصیل پرداخت. ثبت نام وی در این مدرسه سبب گردید تا اقشار مذهبی نیز از این مدرسه و مدارس

۱- علمای مجاهد، مرکز اسناد انقلاب اسلامی، محمدحسن رجبی، ص ۴۴۶.

۲- آیت‌الله شیخ جعفر محلاتی پس از سال‌ها مبارزه و مجاهدت، سرانجام در ۷ ربیع‌الاول ۱۳۵۸ هـ ق در هفتاد و دو سالگی در شیراز درگذشت.

پیکر او با احترام فراوان و در میان اندوه و ماتم مردم شیراز تشییع و در کنار مرقد امام‌زاده علی‌بن حمزه (شاه چراغ) به خاک سپرده شد.

۳- مدرسه شریعت یا دبیرستان حیات فعلی، از نخستین مدارسی بود که به سبک جدید در سال ۱۳۲۵ هـ ق در شیراز تأسیس گردید. این مدرسه به وسیله شیخ محمدحسین حیات و با کمک و راهنمایی آیت‌الله میرزاابراهیم مجتهد محلاتی تأسیس گردیده و مدیریت آن تا سال ۱۳۹۹ شمسی

بر عهده مرحوم حیات بود.

جدید که توسط افراد مذهبی ساخته شده بود، استقبال کنند. ادب و هوش فوق العاده وی به زودی نظر معلمان و مربیان مدرسه را به خود جلب نموده و آنها آینده درخشانی برای وی پیش بینی کردند. وی طی مدت شش سال در این مدرسه مقدمات ادبیات فارسی و عربی را فرا گرفت، سپس در مدت هشت سال با شور و شوق و پشت کار زائد الوصفی دروس سطح حوزه را نزد پدر و آیه الله میرزا محمدصادق مجتهد و اساتید دیگر آموخت. حکمت و فلسفه را از استاد بزرگ این فن، حاج سید اسماعیل کازرونی فرا گرفت. در حالی که بیست سال بیشتر نداشت، از نظر علمی به مرتبه و موقعیتی دست یافت که مدرسان و علمای حوزه علمیه شیراز پاسخگوی نیازهای علمی وی نبودند. به همین جهت پس از کسب اجازه از پدر آهنگ مهاجرت به نجف اشرف نمود.

قبل از عزیمت به نجف در سال ۱۳۴۰ هـ ق با خانم صدیقه محلاتی دختر آیه الله آقا میرزا ابوالفضل محلاتی (که در واقع از طرف پدر دختر عمو و از طرف مادر دختر خاله بود) ازدواج نمود و در سال ۱۳۴۲ هـ ق به همراه همسر و دختر خردسال خود برای ادامه تحصیل به نجف اشرف مهاجرت نمود و از محضر درس استادان بزرگی چون آیه الله آقا ضیاء الدین عراقی، آیه الله شیخ محمدحسین نائینی غروی و آیه الله آقا سید ابوالحسن اصفهانی استفاده کرد و از سوی دو تن از برجستگان حوزه نجف آیه الله ضیاء الدین عراقی و آیه الله شیخ محمدکاظم شیرازی به دریافت اجازه اجتهاد نائل گردید.

بازگشت به شیراز

آیه الله محلاتی پس از نائل شدن به مقام عالی اجتهاد تصمیم گرفت به شیراز مراجعت نماید. برخی از اساتید وی به او توصیه نمودند که در حوزه علمیه نجف بماند و طلاب آن دیار را از فیض وجودش بهره مند سازد. با وجود آن که اساتید وی آینده بسیار درخشانی در مسیر رسیدن به مرجعیت شیعیان برای وی پیش بینی می نمودند، ولی ایشان همچون اسلاف و گذشتگانش خدمت به همسران خود را بر سایر امور ترجیح داد و در سال ۱۳۴۹ هـ ق به شیراز بازگشت. وی بعدها به مقام منبع مرجعیت نیز نائل آمد و به درخواست مردم شیراز رساله عملیه خویش را منتشر نمود.

طبقات مختلف مردم فارس اعم از علما، فرهنگیان، تجار و سایر اقشار استقبال شایانی از ایشان نمودند. از همان بدو ورود در مدرسه مقیمه به تدریس دروس خارج حوزه پرداخت و از این طریق بر مسند زعامت حوزه علمیه فارس تکیه زد. جذبه معنوی حوزه علمیه نجف و مجاورت بارگاه ملکوتی حضرت امیرالمومنین علی (ع) به گونه ای بود که آیه الله محلاتی به راحتی نمی توانست آن را فراموش کند و از آن جدا شود. به همین جهت پس از یک سال مجدداً به نجف اشرف مراجعت نمود ولی در اثر بیماری و

کسالت پدر و نیاز میرم مردم شیراز به ایشان برای همیشه به آن شهر بازگشت و در آنجا ماندگار شد. اقامت شخصیت برجسته‌ای نظیر ایشان در شیراز به حوزه علمیه فارس رونق فراوانی داد. بسیاری از علاقه‌مندان به یادگیری علوم اسلامی از سایر شهرهای استان به شیراز آمده و از حوزه درسی ایشان بهره‌مند گردیدند. اکثر علمای بزرگ استان فارس از حوزه درس ایشان برخاسته و هر یک به قدر استعداد و توانایی خویش به ترویج و نشر معارف دینی مشغول و پیشوایی یکی از مساجد مهم منطقه را عهده‌دار بودند. با مدیریت و نظارت ایشان طلاب و روحانیون به دهات، قصبات و نقاط محروم استان سفر کرده و اهالی را با فرهنگ و معارف دینی آشنا می‌نمودند. ایشان علاوه بر تدریس و تربیت طلاب، در مسجد مولای شیراز به اقامه جماعت می‌پرداخت و به شکل گسترده در خدمت مردم بود. در اثر فعالیت‌های ایشان این مسجد به صورت کانون بزرگ علمی - فرهنگی در آمده بود و همه روز جمعیت عظیمی از مشتاقان فرهنگ و معارف اسلامی در آن جا حضور می‌یافتند.

جلسات آموزشی برای فرهنگیان

آیه‌الله محلاتی در کنار تربیت طلاب و دانشمندان مذهبی اقدام به برگزاری جلسات نقد و بررسی اصول عقاید نمود. در همین راستا جلساتی آموزشی برای معلمان و فرهنگیان تشکیل داد که مورد استقبال شدید آنان قرار گرفت و با عشق و علاقه در آن شرکت می‌کردند. این جلسات چندین سال ادامه داشت و شرکت‌کنندگان ضمن فراگیری یک دوره کامل اصول عقاید، پاسخ شبهات و اشکالات خود را می‌یافتند. سلسله مباحث مطرح شده در این کلاسها به صورت کتابی با عنوان «رهنمای حق» به چاپ رسید و در اختیار عموم مردم قرار گرفت. با راهنمایی و تشویق وی فرهنگیان شیراز «جمعیت دین و دانش» را تشکیل دادند. هدف این جمعیت راهنمایی جوانان تحصیل کرده به حقایق دین مبین اسلام بود. وی براساس شناخت عمیقی که از مبانی دین داشت، سرپرستی و هدایت کلیه جلسات جمعیت را به عهده گرفت. در این جلسات ضمن بیان اصول عقاید اسلامی با زبانی ساده به سؤالات گوناگون نسل جوان پاسخ داده می‌شد.

سفر حج

آیه‌الله حاج شیخ بهاء‌الدین محلاتی دو بار به مکه مشرف شدند. اولین بار در سال ۱۳۲۸ هـ.ش به همراه جمع کثیری از علمای سراسر کشور به سرزمین وحی سفر و در مدینه منوره با تعدادی از علمای اهل سنت ملاقات نمود و راجع به وحدت اسلامی به مباحثه پرداخت که از جمله آنها حسن البنا «مؤسس و رهبر

جمعیت اخوان المسلمین» در مصر بود. وی در راه بازگشت به ایران به نجف اشرف رفت و با مراجع و علمای آنجا دیدار نمود. در این سفر بار دیگر بزرگان حوزه نجف به ویژه آیه الله سید ابوالقاسم خویی اصرار بر ماندن وی در حوزه نجف داشتند که ایشان نپذیرفت. آیه الله محلاتی در سال ۱۳۴۵ مجدداً توفیق یافت به زیارت مکه مکرمه نایل آید.

ویژگی های اخلاقی

آیه الله حاج شیخ بهاء الدین محلاتی از جمله افراد نادر و نمونه از نظر اخلاقی بود. در زندگی اسوه تقوی و نمونه فضیلت بود. اخلاق، رفتار و شیوه زندگی اش هر انسان بیداری را به شیوه زندگی و اخلاق کریمانه اولیای الهی متوجه می ساخت. دارای «سعه صدر» بالایی بود. با افراد زیادی ملاقات داشت که در میان آنها همه اقشار دیده می شدند. با هر کدام از آنان مطابق شأن و جایگاهشان سخن می گفت و از سخنان آنان آزوده خاطر نمی گشت. در عفو و گذشت و بزرگواری زبانزد عام و خاص بود. کینه و عداوت کسی را به دل نمی گرفت. باطنی صاف و ظاهری نظیف داشت. ابداً اهل پیرایه نبود و از تزویر و خودنمایی بری و عاری، در زهد و پارسایی نمونه و به دنیا و امور مادی بی اعتنا بود. تا اواخر عمر صاحب خانه نشد و در خانه ای اجاره ای به سر می برد. عشق و علاقه خاصی به خاندان رسالت داشت و بر مصائب اهل بیت علیهم السلام بسیار می گریست. خیرخواه و مشکل گشا و نسبت به ایتم و افراد بی سرپرست و بیماران، سخت حساس بود و در این راستا موسساتی را جهت رسیدگی به مشکلات آنان راه اندازی کرده بود. در نهایت می توان گفت ایشان در علم و فضیلت، فقه و فقاہت، زهد و وارستگی، وقار و سنگینی، تواضع و فروتنی و سرانجام پیراستگی از هر نوع هوی و هوس، نمونه ای آشکار و مثالی راستین بود.

مبارزات و فعالیت های سیاسی

آیه الله محلاتی گذشته از اینکه منشاء آثار و خدمات علمی، فرهنگی و اجتماعی بسیاری بود، مانند پدران همواره پرچم دار قیام بر ضد ظلم و ستم و رهبر مبارزه مستمر با نظام های استبدادی و پاسدار جنبش عدالت خواهی و آزادی اجتماعی در خطه فارس بود.

نویسنده کتاب «نهضت روحانیون ایران» درباره ایشان چنین می نویسد:

«از آغاز قیام آقایان مراجع تقلید قم بر ضد رژیم، حضرت آیه الله آقا شیخ بهاء الدین محلاتی که از مراجع عالی قدر معاصر می باشند، و در تمام منطقه فارس و میان عشایر مسلح آن حدود نفوذ زیادی داشته و دارند، با بیانات، فتاوا و اعلامیه های خود مردم را در جریان گذاشتند. معظم له همراه پدرشان مرحوم آیه الله آقا

شیخ جعفر محلاتی، در زمانی که بیست ساله بودند، در ماجرای قیام دلیران تنگستان شرکت نموده و به دشتستان و تنگستان رفتند تا بوشهر از قوای انگلیس تخلیه شد و پس از ده ماه اقامت در برازجان به شیراز بازگشتند.

آیه الله محلاتی تا آنجا که نویسنده که خود اهل فارس است و اطلاع دارد، در ربع قرن اخیر با کمال درایت و متانت در شیراز مرکز استان فارس به عنوان مجتهدی بزرگ و مرجعی دل آگاه و با تدبیر شناخته شده و همیشه پشتیبان مسلمین و مانند پدر بزرگوارشان مخالف رژیم طاغونی رضاخانی و محمدرضاخانی بودند.^(۱)

ملی شدن صنعت نفت

در سال ۱۳۲۹ هـ.ش احقاق حق ایران از شرکت غاصب نفت انگلیس و ایران توسط اقلیت نمایندگان دوره شانزدهم مجلس شورای ملی که آیه الله حاج سید ابوالقاسم کاشانی نیز جزء آنان بود، در مجلس مطرح شد. منظور اقلیت که با شجاعت از آن طرح دفاع می کرد، این بود که نفت ایران ملی شود و از شرکت غاصب خلع ید گردد و ایرانی مالک نفت خود باشد. بالاخره پس از کشمکش ها و مبارزات زیاد این قانون تصویب و فصل نویی در تاریخ ایران گشوده شد. مرحوم آیه الله کاشانی طی اعلامیه ای، کوشش برای ملی شدن صنعت نفت را تکلیف دینی و وطنی ملت مسلمان ایران اعلام کرد، و به دنبال آن آیه الله سید محمد تقی خوانساری، آیه الله شیخ عباسعلی شاهرودی، آیه الله حاج سید محمود روحانی قمی و آیه الله بهاء الدین محلاتی شیرازی و عده ای دیگر از علما و مراجع تقلید، با صدور فتاوی خود، ضمن تجلیل از آیه الله کاشانی، نظر ایشان را در مورد ملی شدن صنعت نفت قویاً مورد تأیید قرار دادند.^(۲)

متن اعلامیه آیه الله محلاتی بدین شرح است:

بسم الله الرحمن الرحيم

«هدیه ای است دین مقدس اسلام و وظایف واجبه فردی و اجتماعی پیروان خود را بطوری مقرر فرموده که اگر مسلمانان به آنها عمل کنند علاوه بر اینکه زبون و زیر دست اجانب نمی شوند، بر آنها تفوق می یابند.

چنانکه در صدر اسلام به وسیله عمل به مقررات دین پرچم سیادت و آقایی خود را که پرچم توحید بود بر فراز کاخ های مجلل معمر آن وقت برافراشتند.

یکی از مقررات دینی که برای جلوگیری از رخنه اجانب در حصار عظمت و شوکت اسلام در قرآن مجید

۱- نهضت روحانیون ایران، علی دوانی، مرکز اسناد انقلاب اسلامی، چاپ دوم، ج ۴، ص ۳۸۱.

۲- همان، ج ۲، صص ۴۵۶ و ۴۶۳.